

**Λόγος ἐπικήδειος στὸν μακαριστὸ Μητροπολίτη Κυδωνίας καὶ
Ἀποκορώνου Δαμασκηνό, ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας κ. Κυρίλλου
(Ι. Μ.Ναὸς Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου Χανίων, 12.4.2025).**

*Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κ.κ. Εὐγένιε, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς
Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης καὶ ἐκπρόσωπε τῆς Α.Θ.Π. τοῦ
Οἰκουμενικοῦ ἡμῶν Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου,*

*Σεβ. Μητροπολίτα Γουινέας κ. Γέωργιε, ἐκπρόσωσε τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ
Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ.κ. Θεοδώρου,
Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Τίτε, ἐκπρόσωπε τῆς Α.Μ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Ἱερωνύμου τοῦ Β΄,*

*Ἐντιμότητα κ. Γεώργιε Καλαντζῆ, Γενικὴ Γραμματέα Ὁρησκευμάτων,
ἐκπρόσωπε τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως,*

*Σεβ. Μητροπολίτα Κισάμου καὶ Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιε, Τοποτηρητὰ τῆς
ἀπορφανισθείσης Ἱερᾶς Μητροπόλεως ταύτης,*

Σεπτὴ τῶν Ἀγιωτάτων Ἱεραρχῶν χορεία,

Τίμιο Πρεσβυτέριο τῆς Ἐκκλησίας,

*Ἐντιμότατοι ἄρχοντες τῆς πόλεως ταύτης Πολιτικοὶ καὶ Στρατιωτικοί,
Εὐλαβὲς καὶ πενθηφόρο Χριστώνυμο Ἐκκλησίασμα τῶν Χανίων,*

*«Τῷ φοβουμένῳ τὸν Κύριον εὖ ἔσται ἐπ' ἐσχάτων καὶ ἐν ἡμέρᾳ
τελευτῆς αὐτοῦ εὐρήσει χάριν» [ὅποιος ζεῖ μέ φόβο Θεοῦ, θά ἔχει καλὰ
τέλη στή ζωὴ του καὶ τὴ μέρα τοῦ θανάτου του θά βρεῖ χάρη καὶ εὐλογία
ἀπὸ τὸν Θεό] (Σοφία Σειράχ α' 13).*

Οἱ παραπάνω ἐπιγραμματικοὶ καὶ θεόπνευστοι αὐτοὶ λόγοι, οἱ ὁποῖοι
ἀποτελοῦν τὸ ἀπόσταγμα τῆς σοφίας τοῦ σοφοῦ Σειράχ, γραμμένοι γιὰ
ἄνδρες πού δαπάνησαν τοὺς ἑαυτοὺς τους στήν ὑπηρεσία τοῦ Θεοῦ καὶ
τῇ διακονίᾳ τῶν ἀνθρώπων, θεωρῶ ὅτι ταιριάζουν ἀπόλυτα στήν ἔξοδο
ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ τοῦ Ποιμενάρχου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἑνδοξης ἱερᾶς αὐτῆς
Μητροπόλεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, Μητροπολίτου Κυδωνίας καὶ
Ἀποκορώνου κυροῦ Δαμασκηνοῦ. Καὶ πράγματι, ὁ κεκοιμημένος
Ποιμενάρχης ἤδη περιβάλλεται ἀπὸ δόξα αἰώνια. Τό σῶμα του, πού
τώρα βρίσκεται ἀνάμεσά μας, σέ λίγο θά ἀναπαυθεῖ «ἀπὸ τῶν κόπων
αὐτοῦ» ἐν εἰρήνῃ, κάτω ἀπὸ τὰ χῶματα τῆς ἐνδόξου αὐτῆς γῆς, πού

διακρίθηκε διά μέσου τῶν αἰώνων γιά τή θεοσέβεια, τόν ἥρωισμό, τήν αὐτοθυσία, τόν πατριωτισμό καί γενικότερα γιά τόν πνευματικό της πολιτισμό, καί εἰδικότερα στά ἁγιασμένα καί ποτισμένα ἀπό ἀσκητικούς ἀγῶνες καί πνευματικά παλαίσματα χώματα τῆς ἀγαπημένης ἱστορικῆς μονῆς τῆς μετανοίας του Ἀγίας Τριάδος τῶν Τσαγκαρόλων. Καί τό μνημόσυνό του θά μένει αἰώνιο ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους καί τά ἔργα του θα ἐπαινοῦνται γιά πάντα.

Μετέστη πρός Κύριον ὁ προσφιλὴς σέ ὅλους μας γνήσιος Ἀδελφός καί πιστός φίλος Δαμασκηνός καί «προστίθεται ἤδη τοῖς οἰκείοις» τῆς πίστεως, γιά νά ἀναπαυθεῖ ἡ μακαρία ψυχὴ του μέ τούς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἀγίας μας Ἐκκλησίας στὸν χορὸ τῶν μακαρίων Ἱεραρχῶν ἐν Χώρᾳ Ζώντων καί ἐν σκηναῖς Δικαίων. Καί ἡ ὁσιακὴ κοίμησή του, ὅπως καί ἡ πολυκύμαντη ζωὴ του ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, διδάσκει ὅλους μας μέ διάφορους τρόπους. Μᾶς διδάσκει καί μᾶς καλεῖ ὅμως νά τὸν μιμηθοῦμε καί ἡ ποικίλη δράση καί προσφορά του στήν Ἐκκλησία. Ἀναμφίβολα, ἡ κοίμηση ἑνὸς Ἐπισκόπου εἶναι γεγονὸς παγκόσμιο καί καθολικό. Γιατί, ὅπως σημειώνεται στίς Ἀποστολικές Διαταγές: *«πάντων ἀνώτερος ὁ ἀρχιερεύς ἐστίν, ὁ Ἐπίσκοπος. Οὗτος λόγου διάκονος, γνώσεως φύλαξ, μεσίτης Θεοῦ καί ὑμῶν ἐν ταῖς πρὸς αὐτόν λατρείαις· οὗτος διδάσκαλος εὐσεβείας, οὗτος μετὰ Θεὸν πατήρ ὑμῶν... οὗτος ἄρχων καί ἡγούμενος ὑμῶν, οὗτος ὑμῶν βασιλεύς...»* (Β΄ 27, 4–5).

Ὅμως ἡ κοίμηση τοῦ προκειμένου ἀνδρός, τοῦ Μητροπολίτου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κυροῦ Δαμασκηνοῦ, εἶναι ἀκόμη περισσότερο βαρυσήμαντο γεγονὸς, γιατί ὁ ἀπελθὼν Ἱεράρχης εἶχε κατορθώσει νά χαραχθεῖ βαθειὰ στίς καρδιές πολλῶν ἀνθρώπων τό ὄνομά του, ἀφοῦ ἐνστάλαξε σέ ὅλους δροσιά γνήσιας καί ἁδολης ἀγάπης καί σπάνιας πατρικῆς στοργῆς. Καί αὐτό μαρτυρεῖται τούτῃ τήν ὥρα ἀπὸ τό πλῆθος τῶν μετεχόντων στήν ἐξόδιο Ἀκολουθία πνευματικῶν του παιδιῶν, ἀδελφῶν καί οἰκείων, ἀλλὰ καί ὅσων πέρασαν αὐτές τίς μέρες καί προσκύνησαν τό σεπτὸ σκηνώματό του. Ἡ ἡμέρα αὕτῃ κατὰ τήν ὁποία σαββατίζει τῇ σαρκί ὁ ἀπερχόμενος ἐκκλησιαστικὸς ταγὸς καί Ποιμενάρχης, εἶναι ὄντως μεγάλη. Πέρασαν ἤδη οἱ στιγμές τῆς πικρίας καί τοῦ πόνου ἀπὸ τὸν θάνατό του, ἀκόμη καί στούς κατὰ σάρκα συγγενεῖς του. Τώρα, πού ἡ Ἐκκλησία συγκεντρώθηκε ὅλη μπροστά του, ἐμεῖς οἱ ἀγαπημένοι Ἀδελφοί του τῆς Ἐκκλησίας τῆς

Κρήτης, οί ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, πού ἦρθαν ἀπό ἄλλα μέρη, ὁ ἱερός κλῆρος, οἱ μοναστικές ἀδελφότητες, οἱ ἄρχοντες καί λαός, καί ἀναπέμπομε ἱκεσίες πρὸς τόν ἐν Τριάδι ἀληθινό Θεό γιά τήν μακαρία ψυχή του, ἡ ἀνθρώπινη λύπη μεταποιεῖται σέ χαρά καί τόν καθένα μας αὐτήν τήν ἱερή καί μοναδική στιγμή διακατέχει ἀγαλλίαση. Καί ὅπως ἔζησε καί ἔδρασε ἐν ζωῇ ὁ ἐκλιπών Ἱεράρχης, ἔτσι ἔχουμε ἱερό χρέος νά τιμήσουμε τήν ἐκδημία καί τήν ἔξοδό του ἀπό αὐτήν. Καί πολύ περισσότερο τολμοῦμε νά ποῦμε χαιρόμαστε πνευματικά καί σκιρτοῦμε αὐτήν τήν ὥρα, γιατί στό πρόσωπο τοῦ ἀπερχομένου Ἀδελφοῦ καί πατρός μας, πατήθηκε ὁ θάνατος καί νικήθηκε ἡ Ἄδης. Καί τοῦτο γιατί ὅπως πράττει ὁ καθένας ἐνσυνείδητος Ἱερεὺς καί Ἀρχιερεὺς γιά τή φοβερή αὐτή ὥρα, τήν εὐλογημένη στιγμή τῆς κοιμήσεώς του, ἐργάσθηκε ἐπὶ μακρόν ὁ ἀπερχόμενος Ἐπίσκοπος, γενόμενος μιμητής τῶν Ἀγίων Πατέρων καί ἔχοντας πάντοτε μνήμη θανάτου.

Αὐτή τήν ἱερά μνήμη τοῦ θανάτου εἶχε πάντοτε ὁ ἐκλιπών ἀδελφός μας Μητροπολίτης Δαμασκηνός, ἰδιαίτερα ὡς Λειτουργός τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου. Καί λειτουργοῦσε ἀνελλιπῶς στό Θεῖο Θυσιαστήριο ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι ἡ λειτουργική ζωή εἶναι συγχρόνως κόπος καί ἀνάπαυση. Εἶναι θάνατος καί ζωή, ἀφοῦ κατὰ τόν μέγαν ἀπ. Παῦλον σέ κάθε θεία Λειτουργία *«τόν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλομεν καί τήν ἀνάστασιν αὐτοῦ ὁμολογοῦμεν»* (Α΄ Κορ. 11,26).

Σιωπῶν ὁ Ἐπίσκοπος αὐτῆς τῆς εὐλογημένης Μητροπόλεως, λίγες μέρες πρὶν νά ἐορτάσουμε τήν τοῦ Κυρίου Ἀνάσταση, καί ἔχοντας ὀσιακό καί μαρτυρικό τέλος στό κρεβάτι τῆς ἀσθενείας καί τοῦ πόνου, ὑπενθυμίζει σέ ὅλους ἐμᾶς, πού κατ' ἀνθρώπο θλιβόμαστε καί πενθοῦμε, τό μυστήριον τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου *«Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον· ἡλευθέρωσεν γάρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος»*. Γιατί ὁ μακάριος Ἱεράρχης μετέστη *«ἀπό τῶν λυπηροτέρων ἐπὶ τά χρηστότερα καί θυμηδέστερα»*, ὅπου *«ἀνάπαυσις καί χαρά»* (Γ' εὐχή Γονυκλισίας Πεντηκοστῆς) καί ἀφήνει πρὸς τόν καθένα μας τή χαρά καί τήν καύχηση ὅτι, ὅπως ἄρμοζε σέ ἐκεῖνον, ἔτσι ἔζησε καί πέθανε. Ὅπως ἀρμόζει σέ ἓνα Ἐπίσκοπο τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὅπως ταιριάζει σέ ἓνα Ἐπίσκοπο τῆς ἱστορικῆς καί συντεταγμένης Ἐκκλησίας Κρήτης, ὅπως πρέπει σέ ἓνα Ἐπίσκοπο πού γεννήθηκε ἀπό τά σπλάγχχα τοῦ ἡρωτοκόου καί ἀγιοτόκου τούτου ἱεροῦ τόπου τῶν Χανίων.

Καί αὕτῃ ἡ φοβερὰ γιά ὅλους μας ὥρα τοῦ ἀνθρώπινου ἀποχωρισμοῦ, τῆς θλίψεως, τοῦ πόνου, τῆς ἀπαισιοδοξίας καί τῆς φθορᾶς, μεταβάλλεται σέ ὥρα πασχάλια, ἀφοῦ ἡ «Ἐκκλησία μας εἶναι πεπληρωμένη τῆς Ἀγίας Τριάδος». Καί δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο γεγονός, πού σήμερα τελεῖται ἡ ἐξόδιος Ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ ἀδελφοῦ μας, κατά τήν ὁποία ὁ νικητής τῆς φθορᾶς καί τοῦ Θανάτου, «ἡ πάντων χαρά, Χριστός, ἡ ἀλήθεια, τό φῶς, ἡ ζωή, τοῦ κόσμου ἡ Ἀνάστασις» ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν τόν Λάζαρο.

Ὁ ἐκδημήσας Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνός Παπαγιαννάκης γεννήθηκε στά Χανιά τό ἔτος 1958. Ἀπορφανισθείς ἀπό πατέρα, μεγάλωσε μέ τήν εὐλαβέστατη μητέρα του Ἀντωνία καί τά ἀδέλφια του στήν φιλόξενη καί στοργική ἀγκαλιά τῶν Ἰδρυμάτων τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου, κάτω ἀπό τήν διηνεκῇ προστασία καί σκέπη τοῦ Μεγάλου Ἁγίου τοῦ αἰῶνα μας, τήν ἀνύστακτη φροντίδα τῆς κτητόρισσας Μαρίας (μετέπειτα Μοναχῆς Ἀμφιλοχίας) Κουφάκη καί τήν πνευματική καθοδήγηση τοῦ εὐλαβοῦς Ἐφημερίου καί γνήσιου κρητικοῦ ἱερέα Παπα-Μάρκου Παπαδάκη. Μέσα στό πνευματικό αὐτό περιβάλλον τῆς συνεχοῦς πρόνοιας καί μέριμνας τοῦ Θεοῦ, τῶν πολλῶν θαυμασιῶν καί εὐεργεσιῶν του, τῶν καθημερινῶν θαυμάτων τοῦ προστάτου τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου καί τῆς ἄδολης καί ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης καί προσφορᾶς πρὸς τόν συνάνθρωπο, ἔλαβε ἀπό τόν Θεό τό χάραγμα τῆς πίστεως στήν ἄδολη καρδιά του ἀπό νηπιακή ἡλικία καί γαλουχήθηκε πνευματικά. Ἐδῶ γεννήθηκε καί ὁ πόθος τοῦ μοναχισμοῦ καί τῆς ἱερωσύνης στήν ἀγνή καί ἄκακη ψυχή του. Ἐδῶ ἔλαβε καί τήν ἐγκύκλιο μόρφωσή του, περιπατώντας τήν ὁδό τοῦ Κυρίου, ἀνατρεφόμενος σέ περιβάλλον χριστιανικό καί ἱεραποστολικό. Ἀπό βρέφος ἔμαθε τά ἱερά γράμματα καί ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐξασκήθηκε στήν κρητική λαϊκή εὐσέβεια καί εὐλάβεια. Αὐτήν τήν ἀπλοϊκή καί ἀληθινή πίστη διατήρησε γιά πάντα μέσα του ὡς τήν πλέον ἱερά πατρική κληρονομιά.

Τό ἔτος 1976 ἐκάρη Μοναχός στήν ἱερά Μονή Ἁγίου Παντελεήμονος Καλύμνου, τό 1981 χειροτονήθηκε Διάκονος καί τό ἐπόμενο ἔτος Πρεσβύτερος ἀπό τόν τότε Μητροπολίτη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Εἰρηναῖο στήν ἱστορική Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Ἀγίας Τριάδος τῶν Τζαγκαρόλων, ἐκπληρώνοντας πόθο παιδικό καί ἱερό. Γρήγορα μαζί μέ τόν αὐτάδελφο καί συμμοναστή του π. Ἀμφιλόχιο

μπολιάζεται στό γνήσιο, παραδοσιακό καί άνεπιτήδευτο πνεῦμα τῶν κρητικῶν μοναστηριῶν, κάτω ἀπό τίς πνευματικές ὁδηγίες καί πατρικές νουθεσίες τοῦ άνεπανάληπτου καί ἀφθιασίδωτου Ἡγουμένου Ἀθανασίου Ντουρουντάκη. Παράλληλα μέ τά μοναχικά ἀναλαμβάνει ἀγόγγυστα καί καθήκοντα ἐφημερίου σέ διάφορες ἐνορίες τῆς Μητροπόλεως, κυρίως στήν περιοχή τοῦ Ἀποκόρωνα, καί ὑπηρετεῖ μέ ὑποδειγματικό ζῆλο, αὐταπάρνηση, τελεία ὑπακοή, ἀγάπη καί φόβο Θεοῦ τούς ἀγαπημένους του ἐνορίτες. Πάντοτε παρῶν στίς ἀνάγκες τῆς κοινωνίας καί τῶν ἀνθρώπων, στίς χαρές καί τίς λύπες τους. Ἐπίσης, διδάσκει μέ ζῆλο καί ἀγάπη τό μάθημα τῆς λειτουργικῆς στούς Ἱεροσπουδαστές τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς στόν Ἅγιο Ματθαῖο, ἐνῶ μέ μεγάλη προθυμία ἐξυπηρετεῖ πολλές φορές τούς ἀδελφούς μας στήν ἀλλοδαπή, διακονώντας τίς λειτουργικές ἀνάγκες τους ἀκόμη καί στή μακρινή Σουηδία. Ἀσχολήθηκε μέ ζῆλο καί πάθος καί μέ τό ἐκκλησιαστικό ραδιόφωνο καί διορίστηκε πρῶτος Διευθυντής τοῦ Ρ/Σ τῆς Μητροπόλεως «Μαρτυρία».

Μετά τίς ἐγκύκλιες σπουδές του φοίτησε στήν Ἐκκλησιαστική Σχολή Κρήτης καί ἀργότερα στή Θεολογική Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ὅπου σπούδασε τήν ἱερά ἐπιστήμη τῆς θεολογίας, μέσα στό πατερικό καί ἀληθινό πνεῦμα τῆς τροφοῦ Σχολῆς. Παρακολούθησε καί πρόγραμμα μεταπτυχιακῶν σπουδῶν στόν Τομέα τῆς Λατρείας καί Τέχνης καί ἔλαβε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Εἰδικεύσεως. Ἐκπόνησε καί Διδακτορική Διατριβή μέ θέμα τά ἱερά ἀντιμήνια. Τό ἔτος 2001 διωρίσθηκε Πρωτοσύγκελλος τῆς ἱερᾶς αὐτῆς Μητροπόλεως καί στίς 7 Νοεμβρίου τοῦ 2006 ὁ λύχνος ἐτέθη ἐπί τήν λυχνίαν. Ἐκλέγεται παμψηφεῖ ἀπό τήν Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης Μητροπολίτης Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου σέ διαδοχή τοῦ ἐκλεγέντος Ἀρχιεπισκόπου Κρήτης ἀπό Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Μητροπολίτου Εἰρηναίου.

Καί ὁ Μητροπολίτης Δαμασκηνός *«κατέλαβε τόν θρόνο, ὄχι ὡς ἐξουσία ἢ κληρονομιά»*, ἀλλά ὡς διακονία τοῦ Χριστοῦ, φροντίζοντας ὡς πραγματικός καί γνήσιος Πατέρας καί Ποιμένας γιά τή σωτηρία τοῦ ποιμνίου του καί πράττοντας καί ὑπομένοντας τά πάντα γιά τήν οἰκοδομή τῶν πιστῶν καί τόν καταρτισμό τῶν Μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀναλαμβάνοντας τήν διαποίμανση τῆς ἱερᾶς αὐτῆς Μητροπόλεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης *«προσεῖχεν ἑαυτῷ καί παντί τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ τό*

πνεῦμα τό ἅγιον ἔθετο αὐτόν Ἐπίσκοπον, ποιμαίνειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ», γενόμενος κατά τόν ἀποστολικό λόγο τύπος στό ποίμνιο. Ἀπό τό ἔτος 2006 καί μέχρι τήν περασμένη Τρίτη πού ἐξεδήμησε πρός Κύριον, καταδαπάνησε τόν χρόνο τῆς ζωῆς του σέ πλησμονή ἔργων ἀγαθῶν στή Διακονία τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, πού ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύριος τόν κάλεσε νά διαποιμάνει. Τό πολυσχιδές ἔργο του στήν Ἱερά Μητρόπολή του εἶναι γνωστό σέ ὅλους μας. Καί ἀντικατοπτρίζεται καί τούτη τήν ὥρα στόν παριστάμενο περιούσιο λαό τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ τή δράση τοῦ κεκοιμημένου Ἱεράρχου καί φανερώνει τόν θεῖο καί κατ' ἐπίγνωση ζῆλο του γιά τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

“Ὅμως, ἐπειδή «τό σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου παράγει» (Α΄ Κορ. ζ', 31), «καί ὁ κόσμος παράγεται καί ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δέ ποιῶν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει εἰς τόν αἰῶνα» (Α΄ Ἰω. β', 17), ὁ ἐκλιπών Ἱεράρχης, «χαράν χαίρων» μετατίθεται στήν ἀγήρω ζωή, ἀποδεικνύοντας τό τοῦ Ἁγίου Μαξίμου: «ὁ μετὰ πράξεως γινώσκων καί μετὰ γνώσεως πράττων, θρόνος καί ὑποπόδιον ἐστίν τοῦ Θεοῦ. Θρόνος μέν διά τήν γνῶσιν· ὑποπόδιον δέ διά τήν πράξιν» (Μαξίμου ὁμολ. ὁμιλ. ε', Ἑκατοντάς α'). Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐκοσμεῖτο ἀπό ἀρετές, οἱ ὁποῖες ἐμπρέπουν σέ ἄνδρα πού τοῦ ἔχει ἀπό τόν Θεό ἀνατεθεῖ τόσο ὑψηλή ἐκκλησιαστική διακονία.

Γνώρισμά του ἦταν ἡ ἄδολη ἀγάπη, ἡ ἀπλότητα, ἡ ἀνεξικακία, ἡ κοινωνικότητα, ἡ φιλοτιμία, ἡ ἐλεημοσύνη, καί ὅλα αὐτά τά θεῖα χαρίσματα μαζί μέ πολλές ἄλλες ἀρετές, τόν ἀνέβαζαν πολύ ψηλά στά μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καί ἐκείνων πού ἦταν ἀρνητικοί ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας ἢ καί αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐχθρῶν της. Γλυκύς καί μελίχιος, πρᾶος καί ἀπλός, σέ ὅλους προσηνής καί εὐπροσήγορος, αὐθόρμητος καί ἀληθινός, ἔχοντας τήν καρδιά του πεπληρωμένη ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, «ἀληθῶς Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι», ἀκτινοβολοῦσε τήν εὐγένεια τῶν ἐκλεκτῶν βλαστῶν τοῦ εὐλογημένου καί εὐαδρου αὐτοῦ τύπου.

Ποιός δέν μαρτυρεῖ τίς ἀρχιερατικές ἀρετές του; Ποιός μπορεῖ νά ἀμφισβητήσῃ τήν πατρική ἀγάπη του γιά τόν ἱερό Κλῆρο καί τίς μοναστικές Ἀδελφότητες, νά μήν ἀναγνωρίσῃ τήν ἀγωνία του γιά τήν ἱεροπρέπεια, τήν εὐταξία καί τήν κοσμιότητα τῶν ἱερέων καί τήν εὐπρέπεια τῶν ἱερῶν ναῶν; Ποιός ἀγάπησε περισσότερο τήν ἐφαρμογή τῆς γνήσιας λειτουργικῆς παραδόσεως κατά τίς καθημερινές σχεδόν θεῖες

Λειτουργίες; Ποιός ἔτρεχε συνεχῶς παντοῦ γιά νά δώσει τήν μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ στό ἀγαπημένο του ποίμνιο, νά συγχαρεῖ μέ τίς χαρές καί νά συμπάσχει μέ τίς λύπες τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων καί νά τούς παρηγορεῖ; Νά λειτουργεῖ ἀνελλιπῶς καί νά ἐπισκέπτεται ἀκόμη καί τά πιό ἀπομακρυσμένα χωριά, καί μάλιστα μεγάλες ἐορτές, γιά νά δώσει χαρά στούς ξεχασμένους ἀπό ὅλους πιστούς τῆς ὑπαίθρου;

Ὡς γνήσιος Ποιμένας κατὰ τόν Σοφόν Σειράχ ὄντως «ἐζήλωσεν τό ἀγαθόν καί οὐκ ἐπηρεχύνθη». Γιατί ἐπιτελοῦσε τό ἔργο του, πού ἦταν χωρισμένο σέ πολλούς τομεῖς —μέ κυριότερους τόν Διοικητικό, τόν Ποιμαντικό, τόν Κοινωνικό, τόν πολιτιστικό καί τόν ἐπιστημονικό— μέ ἀρτιότητα, μέ μέγιστη φιλοπονία καί θυσίες. Ἀφοῦ ἔβαλε τήν χεῖρα του ἐπί τό ἄροτρον τῆς θεοφιλοῦς ἐργασίας του, ἀγωνιζόταν καθημερινά νά ἀποβεῖ «εὐθετος εἰς τήν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν», τό ὅποιο ὅλοι μας εὐχόμαστε αὐτή τήν ὥρα, δεόμενοι γιά τήν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς του πρὸς τόν Κύριον.

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακή Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, στερήθηκε μέ τήν κοίμηση τοῦ ἐκλιπόντος Μέλους της, ἓνα γνήσιο καί παραδοσιακό Κρητικό Ἱεράρχη, συνετό, ἄκακο, πρόθυμο, φιλότιμο, ἀνεπιτήδευτο, ὑπάκουο στίς Ἀποφάσεις της, μέ ἀληθινό καί σπάνιο ἐκκλησιαστικό φρόνημα καί ἦθος, ἔχοντας σέ κάθε περίπτωση καλή πρόθεση καί ἀγαθή προαίρεση γιά τίς ὑποθέσεις καί τά θέματα τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν πάντοτε ταπεινός καί προσηνής πρὸς τόν Σεβ. Πρόεδρον τῆς Συνόδου καί τήν Πρεσβυτέρα Ἱεραρχία, γλυκύς, ἐγκάρδιος καί ἀδελφικός πρὸς ὅλους ἐμᾶς τούς νεώτερους ἀδελφούς. Πρόεδρος σέ πολλές Συνοδικές Ἐπιτροπές καί γιά ὅλα τά χρόνια τῆς ἀρχιερατείας του Πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τίς Αἱρέσεις καί ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στά ἀντιαιρετικά συνέδρια πού διοργάνωσε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς Κρήτης καί Δωδεκανήσου καί τῆς Ὑπηρεσίας Δόμησης Κρήτης καί Δωδεκανήσου. Ἐκπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης σέ πολλά συμβούλια τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας, κυρίως σέ θέματα ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαίδευσης, καί ἰδρυτής τῆς νεοσύστατης Σχολῆς Μαθητείας Ὑποψηφίων Κληρικῶν Κρήτης, τήν ὁποία μέ ἔνθεο ζῆλο, ἀγάπη καί πατρική φροντίδα ἵδρυσε καί ἀπό φέτος φιλοξενεῖ στή Μητρόπολή του.

Ο Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνός συνέβαλε τά μέγιστα γιά τή δόξα τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου στήν Ἐκκλησία καί ἐργάσθηκε ἄοκνα καί

«έν παντί ἔργῳ αὐτοῦ, κατηύθυνε πρὸς Θεόν τὴν καρδίαν αὐτοῦ». Καί ἡ καρδιά του ἦταν μεγάλη καὶ χωροῦσε τοὺς πάντες, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθροὺς του. Καὶ ὅσους τὸν πίκραναν, πού δυστυχῶς δέν ἦταν λίγοι, καὶ μάλιστα ἐκεῖνοι πού εὐεργετήθηκαν σκανδαλῶς ἀπὸ τὴν πατρική του ἀγάπη, τὴν πνευματική του ἀρχοντιά, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀπλότητά του. Καὶ αὐτοὺς ἀκόμη πού τὸν ἐκμεταλλεύτηκαν πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀνέλιξη καὶ προβολή. Καὶ ἐκείνους πού νόμιζαν ὅτι ἦταν ἀγαθὸς καὶ ἀφελής ἢ ὅτι δέν ἀντιλαμβάνεται. Μοῦ ἔλεγε συχνά: «*Ἀδελφέ, νομίζουν πολλοὶ ὅτι δέν καταλαβαίνω. Ἀλλὰ ὅλα τὰ γνωρίζω καὶ τὰ κατανοῶ. Ὅμως δέν μιλάω καὶ τοὺς ἀφήνω στὴ χάρη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος ἅς ἐνεργήσῃ. Κάνω ὑπομονή, ὅπως οἱ Ἅγιοί μας*». Τώρα χαίρει μέ τοὺς πολλοὺς Ἁγίους καὶ τοὺς δικαίους στὴν ἐπουράνια Βασιλεία, ἰδιαίτερα μέ τοὺς Ἁγίους τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, τοὺς ὁποίους μιμήθηκε, εἶχε σέ εὐλάβεια καὶ τιμοῦσε στὴ ζωὴ του, ὅπως ἄλλωστε πράττει κάθε συνεπὴς Ἱεράρχης στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ στίς ὑποσχέσεις του κατὰ τὴν ὥρα τῆς χειροτονίας.

Ἡ μυστηριακὴ ζωὴ τὴν ὁποία βίωσε ἀποτελεῖ «φάρμακον ἀθανασίας» καὶ «ἀντίδοτον τοῦ μὴ ἀποθανεῖν» κατὰ τὸν Ἀπόστολον (Ἐφ. κ', 2). Γι' αὐτό καὶ Κύριος τὸν ἀξίωσε καὶ μετάλαβε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων λίγες ὥρες πρὶν παρδῶσῃ στὰ χέρια του τὴν ἀγνή καὶ ἄδολη ψυχὴ του. Οἱ ἀσθένειες τῆς σαρκός, ἀλλὰ καὶ ὁ βαθὺς ψυχικὸς πόνος καὶ ἡ ἀνθρώπινη ἀχαριστία, πού ὑπέμεινε ὑποδειγματικὰ στὴ ζωὴ του, ἀποκάθαραν τὴν καρδίαν του ἀπὸ κάθε γήινο βάρος. Καὶ τοὺς τελευταίους μῆνες τῆς ζωῆς του, πού εἶχε πλήρη ἐπίγνωση ὅτι τὸ τέλος ἐγγίζει, ἀντιμετώπιζε, ὅπως οἱ Ἅγιοι τῆς πίστεώς μας, τὸν θάνατο μέ χαρά. Τὴ χαρὰ τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἐπίγειας ζωῆς. Γιατί ὁ θάνατος εἶναι γέννηση στὴν ἀληθινὴ ζωὴ καὶ ὁρος τῆς Ἀναστάσεως.

Αὐτό τό βίωνε καὶ τό πίστευε βαθειά μέσα του. Καὶ ὅταν πρὶν ἀπὸ λίγους μῆνες κάποιοι ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους πάντοτε τιμοῦσε καὶ ἀγαποῦσε ἤθελαν καὶ ἐκεῖνοι νὰ τοῦ ἀνταποδώσουν τὴν ἀγάπη τους καὶ νὰ τὸν βραβεύσουν, δέν δίστασε νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον ὅλων ἔνδακρυς ὅτι τὸ τέλος του πλησιάζει συγκινώντας τοὺς πάντες: «*Τώρα πού βρίσκομαι προφανῶς πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου*», εἶπε μεταξύ ἄλλων στὴν εὐχαριστιακὴ ἀντιφώνησή του, «*ἐλπίζω ὅτι αὐτό τό ὁποῖο ἐγὼ προσφέρω προσωπικά, εἶναι αὐτό τό ὁποῖο ὑπεσχέθην κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς*

ένθρονίσεως μου. Όταν είπα "Δώστε μου τήν έμπιστοσύνη σας", καί έγώ τή ζωή μου. Έλπίζω ότι μέσα από όλα αυτά, θά μέ έλέγξει καί έμένα ό Θεός για ό,τι έχω κάνει στή ζωή μου... Συνεπώς δέν έκανα τίποτα προσωπικό. Όλα είναι έργο τής Έκκλησίας καί έτσι θέλω νά τό βλέπω. Η ζωή μου ήταν πολύ δύσκολη, αλλά κατόρθωσα μέσα από τήν έπιμονή μου καί μέσα από τήν μελέτη καί τήν εργασία νά μπορέσω νά προσφέρω στήν κοινωνία καί πάνω άπ' όλα στήν Έκκλησία».

Έτσι έζησε καί πολιτεύτηκε ό άπελθών Μητροπολίτης Δαμασκηνός. Τώρα όμως σίγησε καί κεΐται άπνους καί άφωνος. Καί τό ποίμνιο έχασε τόν Ποιμένα του. Ό ιερός κληρος καί οι μοναστικές αδελφότητες τόν άγιο καί συνετό ήγούμενό τους. Τά πνευματικά του τέκνα τόν άληθινό πατέρα τους. Η σεβασμία χορεία τών Ιεραρχών τής Αποστολικής Έκκλησίας τής Κρήτης τόν έπίλεκτό Ιεράρχη της. Η Εκκλησία τοϋ Χριστοϋ τό σταθερό υπόδειγμα Ιεράρχου Αγίου καί σώφρονος. Ό στοργικός Πατέρας μετέβη άπό τόν κόπο στήν άνάπαυση. Από τήν ταλαιπωρία τής παρούσης ζωής στήν άνεση, άπό τήν τρικυμία στή γαλήνη, άπό τό πέλαγος στό ασφαλές λιμάνι, άπό τή σκοτία τοϋ κόσμου τούτου στό φώς, άπό τόν θάνατο στήν όντως ζωή. Στή Βασιλεία τών Ούρανών χαίρει τώρα ό Μητροπολίτης Δαμασκηνός καί άναπαύεται άπό τούς κόπους του. Καί είναι άξιο χαρής τό ότι για μάς τούς χριστιανούς ή Βασιλεία τοϋ Θεοϋ δέν είναι ξένη πρός τό παρόν. Γι' αυτό άς μή λυπούμαστε, γιατί ό άπελθών Πατέρας τής Αγιοτάτης Έκκλησίας μας δέν απομακρύνθηκε άπό κοντά μας. Η Βασιλεία τοϋ Θεοϋ βιώνεται για μάς άπό τώρα. Καί λυπούμενοι καί δοκιμαζόμενοι για τήν κοίμηση τοϋ Αδελφοϋ μας, απολαμβάνουμε τήν πρόγευση τής μελλούσης βασιλείας τών ούρανών.

Είναι άληθινός ό λόγος ότι ή αγάπη ζει περισσότερο στους Ούρανούς, καί ότι οι άγιασμένες ψυχές τών κεκοιμημένων, παρίστανται στίς Λειτουργικές Συνάξεις. Καί κατά τήν πατερική διδασκαλία οι άγιοι στόν Ούρανό συμμετέχουν μέ τούς Αγγέλους στή σωτηρία τών ζώντων. Οι ψυχές, κατά τόν άγιο Γρηγόριο Νύσσης, φθάνουν στήν Πολιτεία τών Ούρανίων Ιεραρχών, πάνω άπό τόν ούρανό, τόν άέρα καί τά άστέρια. Εκεί είναι ή Έδέμ, ή όποία έγινε τό προπύλαιο τής Βασιλείας τών Ούρανών, είναι «ό κόλπος τοϋ Αβραάμ», όπως διδάσκουν οι Πατέρες τής Έκκλησίας.

Τό μέν σώμα του έντός όλίγου θά άναπαυθει, σύμφωνα μέ τήν έκφρασθεισα έπιθυμία του, στή Μονή τής μετανοίας του, στή λατρεμένη

του Αγία Τριάδα. Ἐκεῖ πού σχεδίαζε νά περάσει τά τέλη τῆς ἐπίγειας ζωῆς του ὡς ἐφησυχάζων Μητροπολίτης καί νά ζήσει, ὅπως μοῦ ἔλεγε, ὡς ἀπλός κρητικός καλόγερος. Ἡ δέ ἀγιασμένη ψυχὴ του, ἀφοῦ διέλθει τὰ ἱερά προσκυνήματα καί σκηνώματα τῆς Ἐπαρχίας του, θά βρεθεῖ στό μέσο τοῦ Πάτρωνος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης Ἀγίου Ἀποστόλου Τίτου καί ὅλων τῶν Τοπικῶν Ἀγίων, τοῦ Ὁσίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτου καί τῶν σύν αὐτῷ Ὁσίων Πατέρων, τῶν ὁσίων Γερασίμου καί Ἀκακίου τῶν νέων ἀσκητῶν, τῶν νεομαρτύρων Γεωργίου τοῦ Διβόλη καί Καλλινίκου Ἐπισκόπου Κυδωνίας καί ὅλων τῶν ἀγαπημένων του Κρητῶν Ἀγίων, μέσα στήν οὐράνια καί ἀτελεύτητη χαρά.

Ἐκεῖ, στήν ἀνέσπερη Βασιλεία, Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπε Κρήτης κ.κ. Εὐγένιε, πού προεξάρχετε σέ αὐτήν τήν ἱερά Ἀκολουθία καί Προεδρεύετε χάριτι καί εὐδοκίᾳ Θεοῦ τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης,

Ἐκεῖ, στή Χώρα τῶν Ζώντων, Σεβ. Μητροπολίτα Κισάμου καί Σελίνου κ. Ἀμφιλόχιε, Τοποτηρητά τῆς ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως, πού ἡ χάρις καί τό ἔλεος τοῦ πολυεύσπλαχνου Θεοῦ οἰκονόμησε νά βρεθεῖτε κοντά στόν πολύκλαυστο Ἀδελφό μας τίς τελευταῖες στιγμές τῆς ἐπίγειας ζωῆς του, νά βιώσετε τήν ὀσιακή κοίμησή του, νά τοῦ κλείσετε τά μάτια, καί νά φροντίσετε ὡς ἀληθινός καί γνήσιος ἀδελφός τό ἱερό του σκηνώμα, μέ ἀγόγγυστους συγκυρηναίους τόν αὐτάδελφό του Ἡγούμενο Ἀρχιμ. Ἀμφιλόχιο καί τόν πιστό Πρωτοσύγκελλό του Ἀρχιμ. Νικηφόρο, πού παρέμειναν ἀφοσιωμένοι δίπλα του μέχρι τήν ἔσχατη στιγμή,

Ἐκεῖ, στά ἐπουράνια σκηνώματα, Σεβ. καί Θεοφιλ. ἅγιοι Ἀδελφοί καί Πατέρες, εὐχηθεῖτε νά βρεθεῖ ἡ ψυχὴ τοῦ μεταστάντος ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός καί Ἀδελφοῦ μας, σέ τόπο φωτεινό, σέ τόπο χλοερό, σέ τόπο ἀναψύξεως, ὅπως πολλές φορές στή ζωὴ του ὡς Ἱερεὺς καί Ἀρχιερεὺς καί ἐκεῖνος εὐχήθηκε γιά τίς ψυχές τῶν ἄλλων χριστιανῶν, κατά τήν ἐπὶ γῆς διακονία του.

Ὅσο ζοῦμε στόν παρόντα κόσμον τῶν αἰσθήσεων, ἡ Ἀλήθεια ἀποκαλύπτεται μέ τόν λόγο. Μπροστά ὅμως ἀπό τό σιωπηρό σκηνώμα τοῦ αἰοδύμου Μητροπολίτου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνοῦ τά πάντα δοκιμάζονται μέσα στό μυστήριον τῆς σιωπῆς. Ἀπό τώρα καί στό ἐξῆς ὁ Ἀδελφός μας θά μᾶς μιλάει καί θά μᾶς διδάσκει ἀπὸ τόν οὐρανόν. Γιατί οἱ κεκοιμημένοι Ἀδελφοί καθοδηγοῦν ἐμᾶς τοὺς ζῶντες.

Εἶναι ἀληθινός ὁ ἀσκητικός λόγος τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ τοῦ Σύρου, ὅτι «οἱ λόγοι εἶναι ὄργανον τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ δέ σιωπή εἶναι τό μυστήριον τοῦ μέλλοντος αἰῶνος». Ὅσα καί ἂν ποῦμε μέ τά λόγια δέν διασαφανίζουμε οὔτε σκιαγραφοῦμε ἐπακριβῶς τό μυστήριον τῆς ζωῆς ἐνός Ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμον. Ἄς παραδώσουμε στή σιγή, στή χρυσή σιωπή, ὅσα ὁ ἀδύνατος ἀνθρώπινος λόγος μας δέν μπόρεσε νά συμπεριλάβει καί ἀπευθυνόμενοι στόν ἀπερχόμενο Ἀδελφό μας, ἅς τοῦ ποῦμε γιά ὑστατή φορά: «*Δαμασκηνοῦ τοῦ Σεμασμιωτάτου καί Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου, Ὑπερτίμου καί Ἐξάρχου Κρητικοῦ καί Μυρτώου Πελάγους*», Αἰωνία ἡ μνήμη καί ἄληστος.

Ἄς ἔχουμε ὅλη τήν ἀγία εὐχή του. Ἀμήν!